

Dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale: perspective și strategii

The development of scientific thinking through museum pedagogy: perspectives and strategies

PATRAȘCU Dumitru, *dr. hab., prof. univ.,*
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

PATRAȘCU Dumitru, *dr. hab., university professor.,*
Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău

E-mail: prof.dumitru.patrascu@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-7153-7727

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p36-38](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p36-38)

CZU: 37.013.43:069.12

Rezumat: Acest articol reprezintă un studiu teoretic care elucidează importanța unor aspecte educaționale ce contribuie la dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale. Sunt descrise viziuni ale cercetătorilor din domeniul vizat, sunt oferite perspective și strategii de educație muzeală menite să faciliteze dezvoltarea gândirii științifice a educabilului prin intermediul resurselor instituțiilor muzeale.

Concepte-cheie: muzeu, educație muzeală, valori, patrimoniul muzeal, instituție de învățământ, gândire științifică, pedagogie muzeală.

Abstract: This article represents a theoretical study which emphasizes the importance of some educational concepts, which contributes to the developing of scientific thinking through museal pedagogy. There are described some ideas of researches within the field, underlining perspectives and strategies of museum education, meant to ease the developing of scientific thinking of educable via resources offered by museums.

Key words: museum, museum education, values, museum heritage, educational institution, scientific thinking, museum pedagogy.

Pedagogia muzeală contemporană tinde spre furnizarea unor soluții de educație muzeală a tinerei generații prin intermediul valorificării tezaurului național și universal, axate pe cultivarea morală, estetică, dezvoltarea gândirii științifice și modelarea proceselor cognitive. În viziunea cercetătorului rus M. Ю. Юхневич *pedagogia muzeală* devine recunoscută drept știință independentă între secolele al XIX-lea și al XX-lea, când muzeul obține statutul de instituție cultural-educativă. Totodată, M. Ю. Юхневич susține că *pedagogia muzeală* se află la intersecția mai multor științe precum: muzeologie, pedagogie, psihopedagogie etc, reliefate în procesul de educație muzeală [7, p. 3].

Dat fiind faptul, că *pedagogia muzeală* este abordată ca o știință teoretico-practică aplicată în muzeu ce reflectă interacțiunea între vizitator și tezaurul muzeal vom preciza unele componente ale procesului de educație muzeală a actorilor implicați, propuse de către cercetătoarea rusă M. Е. Кожевникова după cum urmează: informațional-cognitiv, motivațional-afectiv, de proiectare și reflexiv [5, p.165].

În acord cu cele relatate și în contextul problemei abordate ne vom opri la componenta informațional-cognitivă, care valorifică inițierea educabilului în procesul de studiere și cunoaștere științifică a resurselor muzeului, ceea ce, în primul rând, contribuie la dezvoltarea gândirii științifice a persoanei, mai cu seamă a tinerilor.

În viziunea noastră *dezvoltarea gândirii științifice prin intermediul pedagogiei muzeale* poate fi realizată aplicând *Modelul uceniciei prin cunoașterea științifică expertă*, care include următoarele etape:

1. Analiza, pregătirea și comunicarea conținutului de învățat prin explorarea conceptelor specifice, faptelor, procedurilor și strategiilor euristice; respectarea regulilor, dezvoltarea proceselor psihice cognitive, a modurilor de operare cu abilitățile și cunoștințele asimilate; educația estetică și implicarea afectiv-morală în realizarea situațiilor reale, a studiilor de caz etc.
2. Aplicarea metodelor ce au ca scop facilitarea înțelegerii informației muzeale:
 - modelarea prin observarea și analiza modului prin care profesorul-expert procedează, la ce deprinderi face apel, cum depășește dificultățile;
 - îndrumarea, ghidarea elevilor în rezolvarea sarcinii prin oferirea unor sugestii, suporturi, explicații, feedback pentru prevenirea abaterilor de la esența explorării și rezolvării problemelor în materialul muzeal;
 - construirea eșafodajului, care se referă la suporturile oferite elevilor sub formă de scheme, grafice, modele, reprezentări, hărți conceptuale și găsirea de soluții diversificate și personalizate;
 - articularea cunoașterii, care se referă la exprimarea cunoștințelor în mod propriu, formularea de întrebări, ipoteze și decizii;
 - reflecția personală ulterioară, prin care elevul își analizează critic propriile performanțe, compară modelele, procedurile prin raportare la criterii, anticipă consecințele;
 - explorarea, ce presupune înțelegerea și rezolvarea sarcinilor prin căutare proprie și independentă. Este importantă aici analiza critică a problemei, formularea de întrebări, ipoteze, comparații ale modurilor de rezolvare, diferențierea ipotezelor și strategiilor, eliminarea greșelilor.
3. Elaborarea secvențelor de instruire și organizarea activității de învățare astfel încât să solicite competențe variate și de complexitate crescândă până la asimilarea modelului expert de învățare. [3, p. 150-151].

Modelul de învățare expus, l-am adaptat la practica educațională a muzeului. Acesta folosit de colaboratorii muzeelor și cadrele didactice din instituțiile de învățământ ar facilita identificarea, valorificarea și elaborarea a numeroaselor strategii, instrumente, metode, tehnici și tehnologii de *educație muzeală*, menite să contribuie la dezvoltarea gândirii științifice. În acest context, redăm *elementele și componentele gândirii științifice*, care vor fi dezvoltate în cadrul educației muzeale. Așadar, *elementele de bază ale dezvoltării gândirii științifice* prin organizarea vizitelor la muzeu se rezumă la aprofundarea și completarea celor patru nivele ale sistemului cognitiv al persoanei (cunoștințe și competențe; procesarea cunoștințelor; aplicarea unor algoritmi speciali, implementarea cunoștințelor și competențelor). Bineînțeles că aici se are în vedere ansamblul de cunoștințe istorice, morale, esteice, artistico-plastice, arhitecturale, despre natură, cultura unor popoare, arheologice etc. Cât privește competențele, acestea vizează: analiza și sinteza, clasificarea, concretizarea exponatelor/ artefactelor; descrierea lor; determinarea valorii, importanței lor pentru dezvoltarea civilizației.

Componentele gândirii științifice în contextul educației muzeale vor fi dezvoltate cu succes dacă școala va organiza o colaborare eficientă și sistematică cu muzeele din comunitatea concretă sau cu cele din Lume, utilizând site-urile speciale și platformele informaționale accesibile unei anumite vârste. Așadar, vizitele la muzeu trebuie să fie planificate din timp, elevii să cunoască scopul și obiectivele acestora și să fie implicați activ în variate tipuri de activitate: observare și percepere a exponatelor; analize și comparații ale celor observate; conversații tematice cu colaboratorii muzeelor etc. Ulterior, elevii pot elabora lucrări cu caracter descriptiv-evaluativ, euristic: desene, picturi, compuneri, eseuri, povestiri, schițe, albumuri etc., ceea ce va contribui la dezvoltarea gândirii convergente, divergente, laterale, metaforice etc [1, 2; 5 etc.].

În continuare, propunem următoarele strategii de *educație muzeală* axate pe dezvoltarea gândirii științifice:

- strategia cercetării și cunoașterii patrimoniului muzeal;
- strategia îmbinării teoriei cu practica (aplicarea cunoștințelor și competențelor noi în diverse contexte sociale);
- strategia utilizării noilor tehnologii informaționale în contextul cunoașterii și promovării patrimoniului muzeal;
- strategia colaborării eficiente a instituțiilor de învățământ cu muzeele.

Concluzii

În concluzie, încheiem cu o idee valoroasă expusă de către psihologul rus Л. Д. Выготский, care susținea că *calea cea mai eficientă a construcției cognitive a persoanei se realizează în contexte interactive în cadrul cărora copilul și adultul se angajează într-o activitate comună* [Apud 6, p.74].

Prin urmare, activitățile interactive de *educație muzeală* realizate de instituțiile de învățământ în muzeu, prin implicarea adulților instruiți special (muzeologi, pedagogi, gizi etc.) ar stimula explorarea, cunoașterea, descoperirea și interpretarea adecvată a patrimoniului muzeal, dezvoltând considerabil gândirea științifică a tinerei generații.

Cercetătoarea А. К. Филякова, consideră că principalele condiții ce favorizează formarea/dezvoltarea gândirii științifice este implicarea activă a vizitatorului în comunicarea cu exponatul muzeal, care îi permit individului să cerceteze, să experimenteze și să demonstreze cauzele apariției și legitățile de manifestare a unor fenomene naturale [4, p.10], unele activități și îndeletniciri ale strămoșilor noștri. Cu certitudine că putem afirma că muzeul contemporan devine o instituție prioritară față de alte instituții comunitare în realizarea funcției instructiv-educative, menite să completeze reușit învățământul școlar formal. Resursele educaționale ale muzeului amplifică importanța pedagogiei muzeale la toate nivelurile, ceea ce facilitează dezvoltarea gândirii științifice a actorilor implicați în acest proces, mai cu seamă la tânăra generație.

BIBLIOGRAFIE

1. CUCOȘ C. *Educația estetică*. Iași: Editura Polirom, 2014. p.196.
2. FILIPSKI T. *Educația muzeală, colaborarea instituții de învățământ–muzeu-familie-comunitate*. Studiu monografic Chișinău, 2021.
3. SĂLĂVĂSTRU D. *Psihologia învățării:teorii și aplicații educaționale*. Iași: Polirom 2009. p.74, 228 p. ISBN 978-973-46-1525-4.
4. ФИЛЯКОВА А. К. *Технический музей в формировании научного мировоззрения*. Музееведение, консервация и реставрация историкокультурных объектов. Диссертация на соискание ученой степени кандидата культурологии. Научный руководитель: Мухин А. С. доктор философских наук, профессор. Санкт-Петербург 2016.
5. КОЖЕВНИКОВА М. Е. *Формирование профессиональной направленности студентов средствами музейной педагогики*. Ярославский педагогический вестник – 2010 – № 4 – Том II (Психолого-педагогические науки) http://vestnik.yspu.org/releases/2010_pp4/35.pdf
6. ТРОЯНСКАЯ С. Л. *Музейная педагогика и ее образовательные возможности в развитии общекультурной компетентности* Учебное пособие-Ижевск: Ассоциация Научная книга, 2007. <http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/9940/2012566.pdf?sequence=1> [acesat](#)
7. ЮХНЕВИЧ М. Ю. *Я поведу тебя в музей: Учеб. пособие по музейной педагогике / М - во культуры Р.Ф. Рос.ин - т культурологии - Москва 2001. 223 с. ISBN 5-93719-014-9*